

DEBATT

Kontakt oss: 70 12 00 00 debatt@smp.no

FORSVARET: Vi har fått et Russland som ignorerer folkeretten og de grunnleggende verdier det internasjonale samfunn har søkt å slutte opp om etter den kalde krigen, skriver artikkelforfatter. FOTO: STAALE WATTØ

Forsvaret under lupen

SIKKERHET

Hvordan står det egentlig til med vår forsvarsevne? Hvorfor er dette et tema kun for spesielt interesserte? Jeg mener det er på høy tid med en bredere offentlig debatt rundt et særdeles viktig tema – vår evne til å forsvare landet.

Sikkerhets- og forsvarspolitikken, og debatten rundt den, er for viktig til å overlates til politikere og militære aleine. Jeg har derfor oppnevnt en uavhengig ekspertgruppe bestående av framtrede og dyktige fagfolk. Gruppen skal vurdere Forsvarets evne til å løse sine mest krevende oppgaver. Fra sikkerhetspolitiske kriser, til forsvar av landet.

Debatt. Ekspertgruppen vil få bred tilgang til informasjon slik at den kan danne seg et best mulig bilde av situasjonen i Forsvaret og den sikkerhetspolitiske utviklingen i våre omgivelser. Gjennom sitt arbeid skal gruppen blant annet bidra til en bedre debatt om vårt forsvar og vår forsvarsevne.

Ingen bør være i tvil. Verden rundt oss er i sterk sikkerhetspolitisk endring. Dette har også konsekvenser for norsk forsvarspolitik. Som forsvarsminister hviler det et tungt ansvar på meg for å følge opp og sikre at Forsvaret løser sine oppgaver i dag og i fremtiden.

Bekymring. Sentralt i dette står et mer selvhevdende Russland. Vi har fått et Russland som ignorerer folkeretten og de grunnleggende verdier det internasjonale samfunn har søkt å slutte opp om etter den kalde krigen. Det gir så

absolutt grunn til bekymring.

Vi utfordres også direkte og indirekte av den dype uroen og splittelsen i store deler av Midtøsten og Nord-Afrika. Lokal og internasjonal terrorisme, og et økt antall fremmedkrigere fra vestlige land, er i seg selv formidable utfordringer. Dette er likevel bare begynnelsen på de utfordringer som kan følge av den forverrede utviklingen i regionen.

Økonomi. Solidariteten i NATO er derfor viktigere enn noen gang. Alliansen må nå stå samla om hva Atlanterhavspakten handler om – vår felles trygghet og sikkerhet. Dette behovet står dessverre i sterk kontrast til hva som faktisk har skjedd i Alliansen de senere år. 21 av 28 NATO-land ligger an til å bruke mindre penger på forsvar i 2014 enn i 2008.

Rapport. Disse problemstillingene vil også ekspertgruppen støte på. Gruppens arbeid skal lede fram til en samlet vurdering av Forsvarets forutsetninger for å kunne løse sine mest krevende utfordringer knyttet til sikkerhetspolitisk krise og krig. Mitt mål er at gruppen skal gi en uhildet og ærlig framstilling av Forsvarets evne til å avverge og møte utfordringer mot norsk og alliert sikkerhet. Det er også avgjørende for meg at dette arbeidet skjer innenfor en ramme av åpenhet og debatt. Jeg har derfor bedt om at gruppen leverer en ugradert rapport innen 1. mai i 2015.

INE ERIKSEN SØREIDE
Forsvarsminister

All utgivelse skjer i henhold til Sunnmørspostens publiseringsvilkår. Vi forbeholder oss retten til å arkivere og utgi i elektronisk form alt som er publisert i Sunnmørsposten. Dette gjelder også innsendt materiale, og innsendt stoff honoreres bare når det er avtalt. Vi forbeholder oss retten til å korte ned. Ubrukte innlegg returneres bare på anmodning.

KRONIKK/SYNSPUNKT:

E-post: debatt@smp.no

Maks 5.600 tegn inkl. mellomrom. Vi forbeholder oss retten til å korte ned. Legg ved portrettfoto.

Fra «Smart Teknologi»,

KRONIKK

HARALD YNDESTAD
Professor ved Høyskolen
i Ålesund

TEKNOLOGI

I 1970 kom mikroprosessen. En liten programmerbar elektronisk komponent, som i løpet av bare noen få år, la grunnlaget for ny produksjonsteknologi, og en ny internasjonal industristruktur. Tjuve år senere kom Internett. Internett skapte et globalt informasjonssystem som omformet samtidig servicenæringene. Etter nye tjuve år, ser vi konturene av en ny generasjon smart teknologi. En teknologi med evne til å finne kostnadseffektive løsninger. Mye tyder på at det denne gang er de offentlige tjenester, som står framfor en dramatisk omstillingsprosess. En omstillingsprosess, som ingen vet hvor vil ende.

Smart Media. Vi minnes at radio, TV, CD, DVD, osv. hadde hver sin teknologiske plattform. I løpet av bare noen få år, er nå alle media-tjenester samla i en liten mobiltelefon. Samtidig får vi fått en åpen innovasjon av nye media-tjenester, som samles under begrepet «Smart Media.»

Når media, offentlige tjenester og undervisning anvender samme teknologi, får de tilgang til samme data, og vi får et mindre skille mellom tjenestene. Samtidig settes nye krav til åpen tilgang til data og analysemetoder i all offentlig samfunnsplanlegging. Åpen tilgang til målinger og data, vil føre til en mer forskningsbasert samfunnsplanlegging, der politiske prioriteringer er basert på kostnadsindikatorer.

– «Smart Teknologi» skaper sitt eget marked, ved å søke mer kostnadseffektive løsninger

Smart Grid. Dagens energiforvaltning er basert på store produsenter, som leverer energi over kraftnett til mange små konsumenter. Innføring av smart teknologi, legger nå forholdene til rette for et «Smart Grid» kraftnett. Et smart nett, som optimaliserer nettets samlede energiforvaltning. Samtidig legger det grunnlaget for en åpen innovasjon av nye tjenester i kraftnettet. Det betyr at alt fra vannkraftverk, «Smarte Hus», borettslag, e-biler osv. kan bli kjøper og selger av energi i et

åpent energimarked. Mange mener at dette vil føre til den største omforming av energiforvaltningen, på hundrede år. Samtidig vil et smart grid endre rammevilkårene for energiproduksjon og offentlig samfunnsplanlegging.

Smart Samferdsel. I løpet av bare noen få år, har vi innført GPS og digitale kart i biler og mobiltelefoner. Samtidig benyttes dette til å samle digitale spor om hvor vi befinner oss. Digitale spor har samtidig en verdi som

Ei spesiell lesaroppleveling

INNLEGG

30. desember i fjor hadde eg ei heilt spesiell lesaroppleveling.

Det skjedde på side 20 og 21, som var dei to første debattsidene i Sunnmørsposten denne dagen.

Der stod eit innlegg i venstre marg med tittelen «Sakskarnøfling» og signaturen Øystein Fjørstad.

Denne Fjørstad har markert

seg som ein gudbenåda antigudeleg skribent, som det unektelig kan gå an å lese – ikkje minst for den språklege djervskapen han dyrkar.

Kvar han står politisk, er ikkje godt å seie. I innlegget sitt skriv han at «politikarane lovar og lyg argare enn hunden loppar seg», så då er han kanskje upolitisk.

Denne Øystein Fjørstad, som gjerne avsluttar innlegga sine med den lukka helsinga «von

dess», fekk meg inn på mindre forutinntekne vegar då han denne gongen brått tok Skrifta som vitne.

I saka som gjeld bygging av nytt sjukehus (Molde/Kristiansund) kom Fjørstad med fleire sitat frå «bibelboka», blant andre dette: «Den som har, han skal få så han har nøgda, men den som inkje har, skal missa endå det han har». Han tenkte på Molde, som har det meste – medan Kris-

– I en teknologidrevet prosess er «Smart Media», «Smarte Hus», «Smarte Grid», og «Smarte Byer» basert på de samme teknologiske løsninger på Nordvestlandet som i Europa

HARALD YNDESTAD

til «Smarte Regioner»

DATA: Rekkevidden av «Smart teknologi» er en mer tverrfaglig forvaltning av offentlige tjenester, som er mer rettet mot tjenester, enn geografiske grenser og ulike forvaltningsnivå, skriver professor Harald Yndestad, Høgskolen i Ålesund.

enn geografiske grenser og ulike forvaltningsnivå.

Smarte Regioner. «Smarte Regioner» er basert på ideen om å optimalisere regionens samlede ressurser. I et moderne informasjonssamfunn krever dette en åpen tilgang til informasjon om regionens næringsliv, boforhold, økosystemer, klima, miljø, trafikkmønster, helserisiko, kriminalitet, osv.

Tilgang til felles data i sann tid, vil føre til en tverrfaglig analyse av store regionale datamengder der trender optimaliserer ressurser over tid. «Smarte Regioner» tar ansvar for helhetlige løsninger. Dette er ikke det samme som en sentralisering. «Smarte Regioner» forvaltes som systemer av systemer, på samme måte som produktutvikling i industriell klynger.

«Smart teknologi», «Smarte Hus», «Smarte Grid», «Smarte Byer» og «Smarte Regioner» er nye konsepter som nå dukker opp i store forskningsprogrammer i EU. Noen vil hevde at Europa har helt andre utfordringer enn det en har på Nordvestlandet. I en teknologidrevet prosess er «Smart Media», «Smarte Hus», «Smarte Grid», og «Smarte Byer» basert på de samme teknologiske løsninger på Nordvestlandet som i Europa.

«Smart Teknologi» skaper sitt eget marked, ved å søke mer kostnadseffektive løsninger. Dette skjer samtidig som offentlige tjenester søker en mer bærekraftig finansiering. Med denne kombinasjonen er den kommende kommunereform, nok bare begynnelsen på en dramatisk omstillingsprosess.

kan benyttes til å kartlegge trafikkmønster, veilede bilister om optimale kjøremønster osv. Når en har tilgang til trafikkmønster i sann tid, danner det også helt nye muligheter for hvordan en kan forvalte en samla smart samferdsel. En sømløs integrasjon av all samferdsel. Det vil igjen føre til at forvaltning av veinettet står framfor en omstilling, som kan sammenlignes med den forestående omstilling av energiproduksjon, basert på «Smart Grid».

Smarte Byer. I dag sitter våre barnebarn, med spill på nettbrett, og utvikler simuleringmodeller for komplekse aktiviteter til store byer. Samtidig har vi teknologi og metoder til å utvikle neste generasjon forvaltningsverktøy for å planlegge virkelige byer. Med smart teknologi kan nå vise hele byer i 3D grafikk, simulere byenes biltrafikk, køer i supermarked, miljøforhold, spredning av smittestoffer, endring i økosystemer, risikosituasjoner osv.

Neste generasjon forvalt-

ningsverktøy krever tilgang til virkelige data via digitale spor. Digitale spor er allerede tilgjengelig på en vanlig mobiltelefon. Noen eksempler er AIS-data som i sann tid forteller oss posisjonen til skip og fly. Snart vil digitale spor også fortelle oss noe om biltrafikk, klima, miljøforhold, risikoområder, osv.

Sammenhengen mellom ulike typer digitale spor er gjenstand for analyse og beslutninger. Slik oppstår nye analyseverktøy basert på forskningsbaserte metoder. Big Data er et sekkebe-

grep for en ny generasjon med analysemetoder som trekker beslutninger ut fra store mengder med data. Kostnader reduseres ved å ta bedre beslutninger, der en har komplekse sammenhenger. Regionale simuleringmodeller vil samtidig føre til at flere offentlige tjenesteleverandører planlegger ut fra prognoser, med utgangspunkt i et felles datagrunnlag.

Rekkevidden av smart teknologi er en mer tverrfaglig forvaltning av offentlige tjenester, som er mer rettet mot tjenester,

tiansund har lite og ingenting og skal få endå mindre.

Skribentar. Etter å ha lese dagens Fjørstad vart blikket ført over mot høgre marg på den neste avissida. Der stod ein artikkel, signert av Øystein Storeide.

Øystein Fjørstad og Øystein Storeide er nokså like namn. Fornamna er heilt like. Etternamna er ulike bokstav for bokstav, men samtidig stilmessig like

– slik Unni og Eva er like. Dessutan er dei to skribentane like bastante i stilen.

Så eg la i veg med å lese Øystein Storeide sin artikkel med overskrifta «Det syndeforderva mennesket» i den tru at det var Øystein Fjørstad som hadde ordet – og at denne Fjørstad no var inne i ein raptus.

Etter kvart som eg las kom eg til at eg var vitne til noko så sjeldan som ei offentleg religiøs

omvending, noko som fekk meg til å sperre opp auga.

For det var ingen ting i Øystein Storeide sin stil som kunne få meg til å tvile på at innlegget var skriva av Øystein Fjørstad. Tvert om. Høyr berre denne:

«Ja du gamperæv du gamperæv!» Det er Øyvind Storeide sin skriftlege reaksjon på at motdebattanten Elias Vågnes siterer Håvamål og «Odins kloke ord».

«Ja du gamperæv du gampe-

ræv», skriv Storeide – og eg tenkte: No kjem du deg, Fjørstad!

No enda det heile med eit dårleg nedslag: Eg oppdaga sjølvsagt at det stod Øystein Storeide under artikkelen om «Det syndeforderva mennesket» – og pila vippa dermed tilbake til sitt gamle stille.

Men det var ei fin lesestund. Eg likte godt Fjørstad sitt bibelvers om Kristiansund, men også Storeide sine ord om at «den

gudlause tanke er som ein fis i verdsromet» – så lenge eg trudde det var Fjørstad sin påstand.

LEIV ARNE GRIMSTAD
Hareid